

ĎAKAR

Sissi

OSAMELÁ CISÁROVNÁ

*Pokračovanie medzinárodného bestsellera
o jedinečnej panovníčke*

ALLISON PATAKIOVÁ

ALLISON PATAKIOVÁ

Sissi

OSAMELÁ CISÁROVNÁ

Preložila Tamara Chovanová

IKAR

Allison Pataki
SISSI – EMPRESS ON HER OWN

Copyright © 2016 by Allison Pataki
Map copyright © Jeffrey L. Ward

All rights reserved including the right of reproduction in whole
or in part in any form. This edition published by arrangement with The Dial Press,
an imprint of Random House, a division of Penguin Random House LLC

Translation © 2023 by Tamara Chovanová

Jacket design and photo-illustration: theBookDesigners
(from images © Shutterstock)

Author photograph: Tricia McCormack

Slovak edition © 2023 by IKAR, a.s.

ISBN 978-80-551-8836-2

Davovi.

Vďaka tebe viem písať o láske

*Chcem byť stále na cestách, vždy keď vidím,
ako nejaká loď pláva preč,
nesmierne túžim byť na nej.*

Rakúska cisárovná a uhorská kráľovná Alžbeta,
nazývaná Sissi

*Cisárovná... mi pripadá ako dieťa v rozprávke.
Prišli k nej dobré sudičky a každá jej dala do kolisky
skvostný dar: krásu, láskavosť, pôvab... dôstojnosť,
múdrosť a duchaplnosť. Ale potom prišla zlá sudička
a povedala: „Vidím, čo všetko si dostala, ale ja obrátim
tieto vlastnosti proti tebe a neprinesú ti šťastie...
Ešte aj tvoja krása ti spôsobí trápenie
a nikdy nenájdeš pokoj.“*

Grófká Mária Festicsová, dvorná dáma
rakúskej cisárovnej a uhorskej
kráľovnej Alžbety, nazývanej Sissi

RAKÚSKO-UHORSKÁ MONARCHIA 1868

Vstup do histórie

*A*lžbeta, rakúska cisárovná a uhorská kráľovná, nazývaná Sissi, navždy zmenila cisárstvo.

Všade okolo nej sa rozpadávajú najmocnejšie svetové kráľovstvá, ktoré čelia rebéliám doma a nestabilite v zahraničí. No v Rakúsko-Uhorsku to tak nie je, a to len vďaka Sissi. Milovaná cisárovná dohodla vyrovnanie, na ktorého základe Uhorsko, nespokojná, no dôležitá súčasť roztriešteného rakúskeho cisárstva, súhlasila, že zostane súčasťou kráľovstva, a umožnila Habsburgovcom, aby si udržali vládu nad veľkou časťou Európy – a nevystrelili pritom zo zbrane.

Týmto ťahom si Sissi uplatnila právo nielen na trón, ale aj na miesto po boku svojho manžela, čelného predstaviteľa habsburského dvora. Rivalom aj kritikom dokázala, že už nie je naivné, úprimné pätnásťročné dievča, do ktorého sa zaľúbil cisár František Jozef. Je matkou korunného princa, ochrankyňou, ktorú zbožňuje jej ľud i cisár, a konečne sa stane vládkyňou vlastného života.

Ale keď sa Sissi usiluje uplatňovať svoj vplyv, nebezpečenstvo a nároky života na habsburskom dvore narastajú. A koľko nepriateľov – známych i neznámych – si pritom narobí! V polovici 19. storočia vo Viedni, kde sa v sálach a v dvoranách netancuje iba valčík a nepije sa iba šampanské, ale číha v nich pokušenie, rivalita a snujú sa vražedné intrigy, Sissi čelí novým, nečakaným nebezpečenstvám a protivníkom.

Zvládne krásna, šarmantná, cieľavedomá rozprávková víla takéto nástrahy?

Alebo jej je súdené stať sa poslednou obetou položenou na oltár najmocnejšej svetovej ríše?

Prológ

ŽENEVA, ŠVAJČIARSKO
SEPTEMBER 1898

*V*ynorí sa mu pred očami a je presne taká, ako všetci hovorili – nadpozemsky krásna. Keď zbadá tú dámu, prižmúri svetlé oči a zaostrí na ňu pohľad. Cisárovná. Alžbeta. Sissi.

Dáma plavne zide po schodoch luxusného hotela Beau Rivage, a keď bulvár okolo nej zaleje žiarivé jesenné slnko, zdvihne slnečník. Nedaleko sa zhromaždila skupinka ľudí, a keď si uvedomia, že je to cisárovná, spozornejú.

„Už ide!“

„Cisárovná Alžbeta!“

„Sissi!“

Sissi buď nepočuje ich výkriky, alebo sa rozhodne, že nebude na ne reagovať, ďalej kráča, jej dlhé nohy sa len tak mihajú, rýchlo sa vzdaluje od hotela. Muž trochu odíde od tých ľudí, nechce sa dať rozptýliť ich rečami, výkrikmi.

Cisárovná kráča po nábřeží k promenáde a k čakajúcemu parníku, jej osamelá dvorná dáma má čo robiť, aby s ňou udržala krok. Sissi sa odlišuje od bežných ľudí celým svojím výzorom – jej bezchybná pleť má perlovú farbu, nádhernú postavu obopína tesný hodvábny kabátik so stojačikom a dlhá čierna sukňa, na hustých gaštanových vlasoch má čierny klobúčik. Tie vlasy sú také slávne, že ešte aj on o nich počul – vlnité tmavé kadere sú zľahka pretkané striebrom. Muž pozrie na svoje biedne oblečenie, pri pohľade na špinu pod nechtami a rozpáraný švík na obdratých nohaviciach nespokojne tľoskne.

Keď ju vidí takto zblízka, všimne si, že sa tvári vyplašene ako vyplašené, uštvané zviera. Samozrejme, polujú na ňu. A nielen on, všetci. Uteká pred nimi tak ako on. Celý život ju prenasledujú, trhajú na kusy a zliepajú, tvári sa tak, ako ju ľudia chcú vidieť. Podľa toho, ako drží slnečník, má muž podozrenie, že jej slúži skôr na ochranu pred očami a slovami ľudí než pred miernym slnkom. Ten slnečník preňho môže byť problém.

Vykročí za ňou, krv v ňom vrie, telo mu priam kypí očakávaním a radosťou. Niekoľko sto metrov odtiaľ čaká jej parník, nadnáša sa na vlnách pri neďalekom doku, k jasnej belasej oblohe stúpa z komína čierny dym. Strčí ruku do vrečka, nahmatá pilník, pohladí ho, ako by pohladzal líce dieťaťa. Pilník je malý, nemá viac ako desať centimetrov. A predsa vie, že aj s tým malým kúskom kovu spojí svoj osud s osudom cisárovnej Alžbety, najkrajšej a najobľúbenejšej ženy na svete. Všetci, ktorí ju zbožňujú, si budú musieť zapamätať aj jeho meno.

*Prvá
část*

Prvá kapitola

KAŠTIEĽ GÖDÖLLŐ, UHORSKO
JAR 1868

*S*issi by mohla všelijako vysvetliť, prečo je to iné. Keby sa jej niekto spýtal, bola by to jednoduchá odpoveď. Ale ako to je v skutočnosti? premýšľala. Prečo sa jej súmrak tu v Gődöllő, v kaštieli kúsok od Pešti, zdá iný než súmrak vo Viedni?

Možno je to tým, že tu má iný výhľad – polia, lesy, lákavý výhľad. Tu, v slabnúcom svetle prichádzajúceho večera, sa zelená krajina jemne vlní a prechádza do tisícok akrov panenských lesov. Lúky sa jarabeli poľnými kvetmi, bolo to čosi celkom iné než honosné viedenské pozemky a záhrady, kde vzácne tulipány pretínali trávniky tak symetricky a precízne, až sa zdalo, akoby ľudstvo načisto skrotilo prírodu a donútilo ju k poslušnosti. Samozrejme, vo Viedni to tak naozaj bolo.

Alebo to boli zvuky, ktoré sa v Gődöllő ozývali za súmraku? Tu bolo večer počuť štekot ovčiarskych psov, bezstarostný smiech uhorských koniarov, ktorí česali kone, prvé cvrlikanie svrčkov a kříkanie žiab vítajúcich šero sadajúce na obrobené polia, jedinečný orchester prírody si ladil nástroje na večernú symfóniu. Ten príval zvukov vôbec nepripomínal ruch vo Viedni, keď Sissi počula dupot vyleštených čižiem cisárskej stráže na nádvorí, hrkot kočov prechádzajúcich okolo brány Hofburgu, pokrikovanie Viedencanov tlačiacich sa od nevidím do nevidím pred zámkom – tí ľudia ju prosili, aby im dala zlatku alebo im dovolila zahliadnuť jej siluetu korunovanú legendárnym účesom.

Možno to bolo vôňou ovzdušia. Vánok prinášal zmes sladkých vôní – jemný závan divých ruží a agátov, sedliacky pach stajní, omamnú vôňu trávy, slamy a blata. Bohatá zmes prirodzených pachov a príjemných vôní bola celkom iná než vzduch, ktorý dýchala vo Viedni, kde jej do nosa udierali silné parfumy podlízavých dvoranov, pachy mnohých tiel a nočníkov v Hofburgu, strach šľachticov a urodzených dám, ktorí boli stále v strehu, kalkulovali, ako by mohli dosiahnuť svoje povýšenie alebo poníženie rivalov. Áno, tam cítila v ovzduší strach. Po dlhých rokoch vo Viedni to Sissi vedela.

Ale nie, nebol to ani výhľad, ani zvuky ani vône, čím sa súmrak v Uhorsku tak odlišoval od súmraku v Rakúsku. Nebolo to mimo nej ani okolo nej, ten pocit bol v nej. Súmrak v Gődöllő sa odlišoval od súmraku v Hofburgu tým, ako sa každý večer cítila.

V tomto čase by sa Sissi vo Viedni cítila unavená – bolela by ju hlava po nepríjemnej hádke s manželom alebo s jeho neústupčivou matkou. Skrúcalo by jej žalúdok, zvieralo by jej hrudník úsilie odlíšiť klebety od pravdy, keď pozorovala na tvárach dvoranov náznaky odsúdenia alebo nesúhlasu. S hrôzou by čakala na večer strávený s cisárskym dvorom – ten úmorný večer by maskoval damask a pozlátené ozdoby v salónoch, zvuk huslí prehlúšený rečami o triviálnych škandáloch. Celé hodiny strávené pozorovaním žien, ktoré sa zaliečali jej manželovi, a silenými úsmevmi, keď jej muži večer čo večer opakovali tie isté otrepané lichôtky. Dni vo Viedni sa vliekli a večery nemali konca – a Sissi zakaždým odchádzala do svojej izby vyčerpaná, zničená, taká unavená, že sa bála ďalšieho dňa, ešte ani nesvitol.

Aj tu v Gődöllő sa cítila unavená, ale najlepšie, ako bolo možné. Pripadala si ako prázdna nádoba, ľahká a ničím nezaťažená. Dnes, tak ako iné dni na svojom uhorskom statku, mala voľno. Vstala o štvrtej ráno a od piatej bola vonku. Tak ako každý deň do úmoru jazdila na koni, napoludnie sa nakrátko vrátila do kaštiela a zjedla hovädziu polievku. Popoludní už znova sedela v sedle a vrátila sa na lúky a do lesa, kde skúšala skoky cez prekážky, cválala, celá zadychaná, a pripojila sa k svojmu šarmantnému susedovi grófovi Mikulášovi Esterházymu, prenasledovala s ním líšky, cválala po puste.

Preto bol súmrak v Gődöllő iný! Keď sa slnko schyľovalo za obzor nad poľami na západ smerom k Pešti, Sissi príjemne bolelo telo, cítila únavu. Vďaka čistému vidieckemu vzduchu a po telesnej námahe jej líca zružoveli. Srdce sa jej ľahko trepotalo, náladu mala povznesenú, telo silné.

Presne tak sa cítila v ten sparný večer neskorého leta, keď v stajni zverila koňa koniarovi a s milým úsmevom sa mu poďakovala. Obrátila sa ku kaštieli – červená strecha sa vynímala na pozadí večernej oblohy. Aj táto stavba, svojrázna, nie honosná, výrazne kontrastovala s majestátnou, masívnou viedenskou cisárskou rezidenciou, s Hofburgom. Keď sa teraz Sissi dívala na ružovú a béžovú fasádu svojho sídla, pohľad jej zablúdil na druhé poschodie – vyhládala okno vo východnom krídle kaštiela. Usmiala sa, pridala do kroku. Takmer čakala, že na ňu bude vo svetle sviec hľadiť anjelská tvárička, zrazu sa nevedela dočkať, kedy bude dnu, v dome, kde si vytvorila útočisko ďaleko od tiesnivého zovretia Viedne a cisárskeho dvora.

„Ahoj, Stopár.“ Sissin obľúbený pes, hotová hora bielej srsti, pricupkal k nej, a len čo vošla dnu, oblizol ju na privítanie. „Chýbala som ti?“ Chvíľu hladkala mohutného psa, potom kývla lokajovi, prešla do haly, pes išiel v jej stopách, verný svojmu menu.

„Cisárovná Alžbeta.“ Len čo cisárovná vošla, Ida Ferenczyová, jej dvorná dáma, dlhoročná priateľka, urobila pukerlík. Vedľa nej chrápal druhý pes cisárovnej, mohutný bernardín – ten sa volal Hrdina. Jej svokra nenávidela veľké psy – arcivojvodkyňa Žofia mala len psy, ktoré sa jej zmestili do lona. Možno preto sa Sissi v Gődöllő obklopila obrovskými, neodolateľnými zvieratami.

„Zdravím, Ida.“ Sissi hodila jazdecké rukavice na stoličku, prešla cez priestrannú halu s vysokým stropom k dvornej dáme. „Rýchlo si vyzlečiem jazdecký kostým. Už mi chýba moja maličká. V detskej izbe je všetko v poriadku?“

„Arcivojvodkyňa Valéria je dnes večer zdravá ako rybička, vďaka kabohu.“

„Aj dnes plakala?“

„Iba trochu, ako každé dieťa. Ale dojka hovorí, že malá sa spokojne nacicala, mala by mať dobrú náladu, keď ju vaše veličenstvo pôjde pozrieť do detskej izby.“

„Dobre. Prezlečiem sa a hneď pôjdem za ňou.“

„Prirodzene. Zajazdilo si dnes vaše veličenstvo dobre?“

„Áno.“ Sissi prikývla a zamierila k širokému točitému schodištu, ktoré viedlo k jej komnatám. „Bol to krásny deň. Líška si myslela, že v južnom lese si našla dobrú skryšu, ale Mikuláš ju vypudil a takmer sme...“ Sissi na schodoch zastala, myšlienky sa jej uberali rôznymi smermi. „To mi pripomína, Ida, že dnes budeme pri večeri štyria, nie tri. Mikuláš – gróf Esterházy – ma doslova prosil, aby som ho pozvala, a nemala som to srdce, aby som ho odmietla. Pripojí sa k nám dvom a ku grófkke Márii.“

„V tom prípade, madam, verím, že budeme piati, nie štyria.“ Ida sa ostýchavo usmiala, ale nevysvetlila to.

„Kto?“ spýtala sa Sissi, ruku položila na vyrezávané zábradlie. „Kto ešte príde?“ František sa na poslednú chvíľu rozhodol, že príde na návštevu? Sissi skrútilo žalúdok – cisárova prítomnosť, hoci tu bola vzácna, jej vždy narušila krehký, bezstarostný pokoj, ktorý sa usilovala udržať v tejto domácnosti.

Ida jej namiesto odpovede podala zlatý podnos s poštou. „Osobná korešpondencia vášho cisárskeho veličenstva.“

„Ďakujem.“ Sissi vzala podnos a prehŕňala sa v kôpke. „Poslala si všetky oficiálne žiadosti a listy môjmu tajomníkovi vo Viedni?“

Ida prikývla.

Sissi padol pohľad na vizitku – dlhý, štíhly, elegantný rukopis, to písmo dobre poznala. Nie, to nesvedčí o návšteve cisára. Po tomto Sissi tak túžila, až mala pocit, že jej srdce bije opretekly, a zmocnila sa jej nádej. Andrásy! Je to možné? Žeby sa Andrásy vrátil do Uhorska? Spýtavo pozrela na dvornú dámu, uvedomovala si, že dychtivý tón ju prezrádza. „Bol... zastavil sa tu dnes gróf Andrásy?“

Ida sa predklonila a zašepkala: „Gróf Andrásy tu bol, kým ste jazdili. Hovoril, že sa vráti na večeru.“

Sissi zovrela zábradlie, stuhla na schodoch pokrytých kobercom, srdce akoby jej išlo vyskočiť z hrude. „Tak to je prekvapenie! Príjemné prekvapenie! Poďte, musím sa rýchlo prezliecť.“

Kým sa Sissi prezliekala na večeru, prebrala zvyšnú kôpku listov, ale v duchu podchvíľou zabľúdila k Andrássymu. Chýbala mu v uplynulých mesiacoch ako on jej? Ako dlho zostane? Bude medzi nimi všetko tak ako predtým? Zažmurkala, usilovala sa sústrediť na správy od rodiny. Nemala veľa času, aby tie listy prečítala, a pred večerou zašla do detskej izby. Pred jeho príchodom.

Bolo tam niekoľko listov z Bavorska, kam sa teraz do rodičovského zámku v Possenhofene vrátila jej milovaná staršia sestra Helena, kde bude žiť s ich rodičmi. „Chuderka Néné.“ Sissi takmer videla, ako ovdovenej sestre padajú slzy, keď písala ten list. Helena bola jej najstaršia sestra, jediná z piatich dcér Wittelsbachovcov, ktorá sa šťastne vydala. Svojho ženícha – láskavé knieža z rodu Thurn-Taxis – našla neskôr. Vydala sa po dvadsiatke, ale pár rokov po svadbe ovdovela. Helena písala, ako sa aj jej zhoršuje zdravie, celé dni smúti, no jej viera silnie. Kedysi túžila vstúpiť do kláštora a teraz Sissi napísala, že každodenné modlitby jej poskytujú „jediný balzam na žiaľ v chaotickom prostredí domácnosti nášho detstva“.

Sissi vzdychla, na srdce jej padla ťažoba, ľutovala sestru. Vzala do ruky ďalší list z domova – tento pochádzal od jej mladšej sestry, milovanej Žofie Šarloty.

Najdrahšia Sissi,

idem sa vydávať! Nevieš si predstaviť, aká som šťastná! Alebo možno vieš a chápeš, aká som blažená. Bola som ešte malá, keď si sa zalúbila do svojho manžela, a prijala si jeho žiadosť o ruku.

Sissi na chvíľu odvrátila pohľad, zažmurkala, usilovala sa pochopiť ohromujúcu správu. Z listu Néné sálala smutná odovzdanosť, rozjímavé zmierenie vdovy, že jej životné sny sa nikdy nesplnia,

z listu Žofie Šarloty sršalo nadšenie mladosti, naivná veselosť, zatiaľ neotrasený optimizmus, ktorý jej pripadal taký krehký ako sklená misa v detských rukách.

Sissi sa znova vrátila k sestriným slovám.

Ach, drahá sestrička, poznáš nášho bratanca Ludovíta rovnako dobre ako ja. Možno ešte lepšie, lebo vždy mi hovorí, že Ty jediná z nás piatich sestier (samozrejme, okrem mňa!) ho skutočne poznáš a máš ho rada. A on Ti tú lásku opätuje! Ach, ako Ťa obdivuje! A som nesmierne šťastná, keď mi hovorí, že ja z nás všetkých sa Ti najviac podobám krásou a citlivosťou.

Ach, Sissi, som taká blažená, až sa mi hlava krúti od šťastia. Bavorský kráľ Ludovít sa stane mojím manželom!

Tomu mužovi sa nik nevyrovná. Len pozri na jeho zámky! Má taký vyberaný vkus a eleganciu, že sa pri ňom cítim ako chudera. Nehovoriac o tom, aký je pekný! Viem, že každé dievča v Bavorsku mi závidí, a právom. Získam najlepšieho manžela v celej krajine. Možno na celom svete! (Samozrejme, s výnimkou Tvojho milovaného Františka Jozefa.)

Prídeš na svadbu domov do Bavorska, však? Poviem Ludovítovi, že prídeš – prisľub, že Ťa uvidí, ho prinúti, aby stanovil dátum svadby!

Teraz a navždy Tvoja milujúca a oddaná sestra

Žofia Šarlota

Sissi dva razy zložila sestrin list, zmocnil sa jej nevysvetliteľný pocit, znepokojenie. Zaskočilo ju, že radostná správa v nej vyvolala výčitky. Jej sestra má pravdu. Sissi mala naozaj rada Ludovíta. Bol to jej bratanec a – okrem Néné – najoblúbenejší kamarát z detstva. Ona aj Ludovít strávili mladé roky v Bavorsku, veselo spolu behali po poliach v okolí Possenhofenu a zdôverovali sa jeden druhému so svojimi fantastickými snami o súčasnosti aj budúcnosti. Ludovít bol možno do mladšej Sissi trochu zalúbený, neraz jej to naznačoval.

A Ludovít sa stane manželom Žofie Šarloty? Tá predstava v nej nevyvolávala radosť, akú by taká správa mala vyvolať. Hodia sa k sebe? Jej matka, vojvodkyňa Ludovika, bude tým zväzkom určite nadšená, celá uveličená, že jej najmladšia dcéra zostane blízko domova v Possi. A Žofia Šarlota bola očividne v eufórii. Sissi strčila sestrin list do písacieho stola, tejto téme sa bude venovať neskôr. Nechcela pripraviť svoju milovanú najmladšiu sestru o radosť zo svadby, ale v poslednom čase nevidela manželstvo optimisticky. Musí si to premyslieť, až potom napíše odpoveď.

Už jej zostávali iba dva listy. Pozerala na ne – na vrchnom bola pečať ARCIVOJVODKYŇA GIZELA, RAKÚSKO-UHORSKÁ PRINCEZNÁ. Gizela, Sissina dvanásťročná dcéra, jej píše z viedenského cisárskeho dvora. Neboli si so Sissi blízke, nikdy nemali príležitosť, aby sa zblížili. Gizela už ako malé dieťa mala radšej svoju starú matku arcivojvodkyňu Žofiu, ktorá vedela byť k vnúčatám nežná a materinská, zato k neveste sa správala chladno, panovačne.

Sissi teraz hľadala na list, zahniezdila sa, akoby ju niečo trápilo. Pomyslenie na najstaršiu dcéru jej preniklo hlboko do skrytého kúta srdca – na miesto, kde čas ani vzdialenosť nehojili rany tkanivom zmierenia a pevného predsavzatia. *Nie, teraz nie*, pomyslela si Sissi. Nie po takom peknom dni. Nie, keď sa chystala prejsť po chodbe do detskej izby, aby videla svoje milované dieťa. Nie, keď on – Andrassy – bol len pár minút odtiaľ a očakávali ho na večeru. Stuhla na stoličke, strčila Gizelin list do vrecka na župane. Prečíta si ho neskôr. Neskôr, keď si bude môcť vychutnať vzácne slová svojej dcéry. Keď budú môcť prísť slzy, čierna tma ju bude môcť zahaliť do pláštá nepozorovateľného súkromia, keď nikto nebude svedkom jej plaču, nikto neuvidí, ako veľmi túži po deťoch, aké hlboké je jej zúfalstvo zo straty dvoch najstarších detí.

Vystrela plecيا a vzala ďalší, posledný list. Poznala rukopis, rovnako ako tú červenú pečať. V žalúdku jej vyvolal dobre známy pocit, ale tento nepríjemný pocit bol iný než ten, čo vyvolal Gizelin list. Cítila akési tlmené pulzovanie, zatiaľ čo bolesť z Gizelinho listu bola ako prenikavá bodná rana. Ale Sissi aj tak potlačila

ston, keď rozlomila pečať. Tento list jej poslal František Jozef. Jej manžel, cisár. Takto vyzeralo v tých dňoch ich manželstvo – pravidelne si posielali listy z Uhorska do Rakúska a z Rakúska do Uhorska, hoci sa nevideli celé mesiace.

Listy Františka Jozefa boli také ako on – priame, rozumné, nebolo v nich nič sentimentálne. Vecne opisoval svoje každodenné povinnosti, písal o nekonečných hodinách, ktoré strávil pri pracovnom stole, obklopený papiermi, petíciami a ministrami, a vždy uzavrel svoje rozprávanie o dlhých hodinách práce zvolaním: „Ale inak to nejde! Človek musí pracovať, kým neodpadne od únavy!“ Medzi to zakomponoval krátke zmienky o Gizele a Rudolfovi. Sissi zakaždým pichlo pri srdci, keď videla napísané ich mená. *Gizela. Rudy*. Dve deti, ktoré jej nedovolili ľubiť. Dve deti, ktoré jej hneď po narodení vytrhli z náručia a umiestnili ich do cisárskej detskej izby, kde každú minútu prežívali pod pozorným dohľadom starej matky z otcovej strany, arcivojvodkyne Žofie.

Obe deti „sa držia“, uistoval ju teraz František. Samozrejme. Od každého člena cisárskej rodiny sa čakalo, že sa bude „držať“. Žofia sa starala o to, aby sa v pozlátenej nádhere dokonale usporiadanej, úctyhodnej cisárskej domácnosti nikdy nezjavila trhlinka. Rozhodne nie v domácnosti Habsburgovcov, kde zvyky, poriadok a tradície diktovali nemennú rutinu každého dňa, takže stroj cisárskej autority hladko bežal a každý presne vedel, čo sa od neho čaká. Žofia sa o to postarala už pred rokmi, lebo hoci František Jozef nosil cisársku korunu, domácnosť riadila jeho matka.

Sissi sa málokedy rozprávala priamo so svokrou, ale svokra bola prítomná v každom liste, čo jej poslal František. Visela ako hrozba nad synovými napísanými slovami a visela ako hrozba aj nad každodennými príchodmi a odchodmi na jeho dvore. Každá zmienka o živote vo Viedni nevyhnutne zahŕňala Žofiu, cisárovi najbližšiu poradkyňu a dominantnú postavu v jeho živote – ako aj v životoch Sissiných milovaných detí.

Sissi zastanala, zhúžvala Františkov list, guču hodila na druhú stranu miestnosti.

Ale zastavila myšlienky, prv než vyrazili cvalom tmavou, bezútešnou chodbou – s tou dobre známou bolesťou pravidelne bojovala. *Valéria*. Vyslovila jej meno nahlas, akoby chcela zahnať démonov, ktorí okolo nej krúžili, akoby chcela upokojiť sama seba tým posvätným zvukom. Jej milované najmladšie dieťa. Bábätko bezpečne chránené v detskej izbe v Gődöllő. Splodenie tohto dieťatka konečne donútilo Sissi odísť z Viedne, od svojej svokry a z cisárskeho dvora. Prišla sem, do Uhorska, tu konečne môže mať pokoj od Žofiinej autority a vychovávať aspoň jedno svoje dieťa, zaplaví ho všetkou materinskou láskou, ktorú cítila v duši...

„Skončili sme? Už túžim vziať na ruky moju Valériu.“ Sissi sa zahniezdila na taburetke, skúmala cisársku kaderníčku Fanny Feifalikovú v zrkadle, kým Fanny dokončovala Sissin účes pozostávajúci zo zapletených vrkôčikov. Aj vďaka tomu bol jej život mimo dvora príjemnejší – tu mohla nosiť svoje krásne vlasy dlhé po členky zapletené do vrkôčikov, s venčekmi z lúčnych kvetov, namiesto formálnych účesov a diadémov vykladaných drahokamami, aké nosila na dvore a pri oficiálnych udalostiach. S tými účesmi ju na konci večera vždy rozbolela hlava.

„Už len chvíľku, cisárovná.“ Fanny skúsenými prstami rýchlo zaplietla do Sissiných gaštanových kučier posledné lúčne kvety. „*Et voilà*, hotovo! Ďalšie majstrovské dielo, aj keď sa chválím sama.“

Sissi vstala, prešla k šatníku, vybrala priliehavé smotanové saténové šaty zdobené kvietkami vyšitými zlatou niťou. Na krk, do uší a na zápästia si dala perly zladené so šatami, vo vlasoch mala voňavé biele lupene. Kým dámy pobehovali okolo nej, zapínali jej gombíky a naprávali záhyby prepychovej látky, Sissi pozrela na svoj odraz v zrkadle a spokojne prikývla. „Dobre,“ povedala, „sme hotové.“ Takmer počula, ako si jej tri spoločníčky vydýchli od úľavy. Fanny, jej poľská kaderníčka, Ida, jej uhorská dvorná dáma, a Mária Festeticsová, uhorská grófka, dlhoročná členka Sissinej osobnej suity. Ani jedna osoba vo vnútornom kruhu rakúskej cisárovnej nebola Rakúšanka. A tak to Sissi chcela.

„Som až prehnane vyparádená na návštevu detskej izby, ale mojej drahej Valérii sa možno budú páčiť tieto krásne perly.“ Sissi sa s úsme-